Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 10. Dnia 25. maja 1898. XXV. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

L. 903.

Do P. T. Zarządów Stowarzyszeń związkowych.

Zawiadamiamy niniejszem P. T. Dyrekcye stowarzyszeń związkowych, że na podanie Wydziału Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych — c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z d. 18. marca 1898 l. 13.469 przyznało stowarzyszeniom naszym prawo opłacania **podatku rentowego w ratach półrocznych** (nie kwartalnych), w ciągu miesięcy **stycznia i lipca** każdego roku. Już w marcu b. r. ogłosiliśmy, że przyznano to stowarzyszeniom, opartym **na samopomocy i ograniczającym działalność swoją do członków** (p. nr. 6. „*Związku*“ z 25. marca b. r. „O podatku rentowym“). Reskrypt zaś powyżej przytoczony **rozszerza** ulgi przyznane także na stowarzyszenia, nie oparte na pomocy własnej i **nie** ograniczające działalności swojej do członków, **jeżeli do Związku należą i jeżeli odsetki od wkładek półrocznie kapitalizują**, — z tem jednak ograniczeniem, że Towarzystwa tej ostatniej kategoryi „obowiązane będą na poczet podatku rentowego za II. półrocze uiścić się mającego, zapłacić najpóźniej do dnia 31. grudnia każdego roku kwotę, równającą się podatkowi rentowemu, za I. półrocze zapłaconemu, zaś dodatkowe wyrównanie, względnie dodatkowa dopłata winna nastąpić na podstawie ostatecznego obrachunku w terminie oznaczonym t. j. najpóźniej 31. stycznia“. To ostatnie ograniczenie nie dotyczy właściwie stowarzyszeń związkowych, bo **nie ma** pomiędzy niemi takich, któreby udzielały pożyczek nie członkom, chybaby władze skarbowe udowodniły któremu, że istotnie w sposób niedozwolony przekracza statutowy zakres działania. Konsekwencye tego byłyby w innym kierunku dla stowarzyszenia dotkliwe, bo pozbawiałyby je prawa zaliczania się do kategoryi stowarzyszeń uprzywilejowanych, którym ustawa o podatku zarobkowym dla zakładów, obowiązanych do publicznego składania rachunków, daleko idące ulgi przyznaje. O stowarzyszeniach, któreby nie były oparte na samopomocy, nie wspominamy, gdyż istnienie takich **stowarzyszeń** udziałowych wyklucza samo pojęcie stowarzyszenia, czy to systemu Schulzego, czy Raiffeisena.

Przypominamy zatem P. T. Zarządom stowarzyszeń związkowych, że najbliższą ratę podatku rentowego w wysokości $1^1/_2$% ogólnej sumy wypłaconych gotówką w I. półroczu 1898 i do kapitału dopisanych odsetek od wkładek oszczędności, uiścić należy w terminie **od 1. do 31. lipca** b. r. (następną 1. do 31. stycznia 1899) w Urzędzie podatkowym, gdzie złożyć należy wykaz według wzoru *C*, **w dwóch** egzemplarzach, (druków dostarczy Starostwo bezpłatnie), poczem jeden egzemplarz, zaopatrzony pokwitowaniem c. k. Urzędu podatkowego, złożyć należy w Starostwie (Administracyi podatków). Za niedotrzymywanie terminów, odpowiedzialną jest Dyrekcya osobiście i solidarnie.

We Lwowie, dnia 20. maja 1898.

Z Wydziału Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

T. Romanowicz, za prezesa.

N. Ulmer, sekretarz.

Dyskusya o stowarzyszeniach.

(Dokończenie).

Naturalnie, że przedewszystkiem największą wagę kładziemy na kontrolę miejscową, której obowiązek leży na Radach nadzorczych, względnie na specyalnych komisyach, wybieranych przez Rady nadzorcze. Niejednokrotnie dają się słyszeć skargi, co i tu właśnie z ust p. Referenta także słyszeliśmy, że zwykle cała waga organizacyi i władzy spoczywa w rękach Dyrekcyi, która manipuluje dowolnie — urządza sobie wybory — wyjednuje łatwo za pomocą rozmaitych rzeczoznawców zatwierdzenia rachunków i t. d., ale spytam, jeżeli się to dzieje, czyjaż to wina? Czy tylko samej Dyrekcyi lub poszczególnych jej członków? Śmiem twierdzić, że gdyby wszystkie sfery naszego społeczeństwa nie ograniczały się tylko na korzystaniu ze swych praw — ale pamiętały i o obowiązkach — niebyło by nigdy przewagi w łonie samej Dyrekcyi, a czynność cała i odpowiedzialność rozłożyłaby się na wszystkie czynniki równomiernie i z korzyścią dla instytucyi. Przedewszystkiem więc Rady nadzorcze powinny pamiętać, a ich zadaniem i obowiązkiem jest jak najściślej kontrolować wewnątrz wszystkie czynności Dyrekcyi i utrzymywać ogólny kierunek, bez wdawania się w poszczególne czynności, jak to czasem bywa, że się ogranicza prawa Dyrekcyi w udzielaniu nawet minimalnego kredytu, zdejmując przez to wielką odpowiedzialność z tego czynnika, któremu natura instytucyi i ustawa te obowiązki i prawa nadają.

Związek stowarzyszeń przyjął wprawdzie obowiązek czuwania nad prawidłowym rozdziałem czynnoś i w stowarzyszeniach, które się do tego Związku zapisały, ale obowiązek ten jednostronny, potrzeba aby był odczuty przez stowarzyszenia i aby one również do rad i wskazówek Związku się stosowały. Dopóki jednakże ten wzajemny stosunek będzie zależał tylko od dobrej woli a nie będzie poparty do pewnego stopnia przymusem, dopóty skutku w całej doniosłości osięgnąć nie możemy. Środki, jakiemi Związek rozporządza — prawa, które mu są statutem nadane, nie wystarczają obecnie na spełnienie zadań przezeń przyjętych lub wymaganych. Tracimy częstokroć wiele czasu i sił, a jeszcze więcej kosztów dla przeprowadzenia jakiejś sanacyi stosunków w pojedynczych stowarzyszeniach, o które nam chodzi bardzo, ze względu na stosunki miejscowe, a z konieczności nie możemy zatrzymywać ciągłej czujności nad innemi, które gdyby były lustrowane corocznie, uniknęłyby nieraz przykrych przejść. Nowa ustawa ma te braki uzupełnić, bo nakłada nietylko obowiązek na stowarzyszenia należenia do Związku, ale temuż Związkowi ma nadać pewne prawa, pod opieką i kontrolą władz wykonywane. Obawiam się, żeby i w tej nowej ustawie połowiczność, ta charakterystyczna cecha wszystkich niemal ustaw austryackich, nie sparaliżowała rzeczy samej. Jeżeli bowiem będzie wolno, aby 25 stowarzyszeń mogło już tworzyć Związek, to ani one nie będą miały z tego korzyści, ani ten Związek żadnego wpływu, bo jakichże to środków dostarczy 25 stowarzyszeń do spełnienia zadań Związku!!?

Zanadto się może zatrzymałem przy tym punkcie, ale jest on zbyt ważny i sięgający głęboko w przyszłość stowarzyszeń, by go można pobieżnie traktować.

W sprawie ograniczenia, które nakładać chce nowy projekt ustawy, aby do zawodowych stowarzyszeń należeli tylko członkowie, tenże zawód wykonywujący, prawie wszyscy mowcy, którzy w tej kwestyi głos zabierali, uznali za szkodliwe takie ograniczenie, szczególniej w naszych stosunkach! Prosimy bowiem zajrzeć do historyi stowarzyszeń szewskich, ślusarskich, tkackich i wielu innych, czy one mogłyby powstać i istnieć, gdyby nie pomoc innych kół, które im dostarczyły kapitału, wyrobiły stosunki — dały kierunek inteligentny i fachowy — i wogóle zaopiekowały się ich organizacyą? Że w pewnych wypadkach stowarzyszenia niektóre są wyzyskiwane przez fałszywych dobrodziejów narzucających się z pomocą kapitału.... to niepowinno uprawniać do stawienia zasady, która mogłaby powstrzymać powstawanie i rozwój zawodowych stowarzyszeń. Gdyby np. Towarzystwu kowali w Sułkowicach przyszła z pomocą kapitałem i obywatelskiem poczuciem obowiązku osobistość, któraby weszła w skład stowarzyszenia tego, mamy głębokie przekonanie, że chociażby ta osobistość kowalskiego rzemiosła nie znała, oddałaby ogromne usługi całej tej okolicy i dźwignęła by Towarzystwo ze stanu, grożącego upadkiem.

Sympatyczna i pouczająca dyskusya przeciągnęła się dość długo, dotykając także z lekka organizacyi Kółek rolniczych i Kas Reiffeisenowskich, ze względu jednak na późną porę, odłożono te sprawy do następnych konferencyi, które niebawem odbyć się mają.

Mając nadzieje że przy tych sprawach znowu się spotkamy, pozwalam sobie wyrazić w tem miejscu wdzięczność tym Członkom klubu, którzy sprawy tak ważne a niedość przez ogół nasz oceniane podejmują na swych zebraniach — a prosiłbym tylko, aby one nie były zbyt jednostronnie traktowane — bo tylko wtedy odniesie się prawdziwy pożytek, gdy je

oświetlemy wszechstronnie i z tem przekonaniem, że chociaż usterki są w dzisiejszej organizacyi, to może wina leży nietylko po stronie tych, co chcą pracować i pracują, ale że winni są i ci, którzy by pomódz mogli, ale niechcą.

Wojciech Biechoński.

Bank związkowy.

Donieśliśmy pokrótce w ostatnim numerze naszego pisma, że warunkowa koncesya na Bank związkowy już z Wiednia nadeszła. Dziś jesteśmy już w posiadaniu reskryptu namiestnictwa w tej sprawie. Ministerstwo upoważniło namiestnictwo do udzielenia koncesyi, jeżeli będą spełnione dwa warunki: 1. jeżeli założyciele zgodzą się na te zmiany w statucie Banku, które rząd proponuje; 2. jeżeli założyciele wykażą, iż jest istotnie subskrybowana kwota 1 miliona koron (t. j. 500.000 zł.), której statut do otwarcia Banku wymaga.

Co do pierwszego warunku, zdaniem naszem nic nie stoi na przeszkodzie, żeby go dopełnić. Zmiany, przez rząd podyktowane, są tylko formalnej natury. Najważniejsze z nich, odnoszące się do §. 5. statutu, który określa zakres działania Banku, nie odbiegają w niczem od myśli Związku i założycieli Banku — tylko ściślej ją określają. Spełnienie drugiego warunku, t. j. subskrybowanie $^1/_2$ miliona zł. zależy od nas Stowarzyszenia same, ze swoich zasobów całej tej kwoty nie złożą, chociaż nie wątpimy, że we własnym, dobrze zrozumianym interesie pójdą w subskrypcyi tak daleko, jak tylko bez zbytniego uszczuplenia własnych zasobów uczynić to mogą. Niech pomną, że korzyści z posiadania własnej instytucyi pieniężnej, która i kredyt ułatwi i cyrkulacyę pieniężną stowarzyszeń ureguluje i wzmocni zasoby ku tworzeniu nowych instytucyj, przewodniej myśli ekonomiczno-społecznej Związku i stowarzyszeń służących — że korzyści ztąd płynące stokrotnie przeważą chwilową ofiarę, jeżeli ofiarą jest dobra lokacya części funduszów rezerwowych w akcyach Banku związkowego. Ale stowarzyszenia nasze mają tak liczne i rozległe stosunki, tylu szczerych zwolenników ich przewodniej myśli, że przy gorliwem zajęciu się tą sprawą ze strony ich dyrekcyj, rad nadzorczych i prezydyów, można będzie prywatną subskrypcyą pokryć tę część kapitału, jaka po subskrypcyj ze strony samych stowarzyszeń jeszcze do pokrycia pozostanie. Trzeba tylko sprawą tą zająć się szczerze i ciepło.

Ze statutu Banku, jak on się teraz po zmianach rządowych przedstawia — podajemy dziś najważniejsze postanowienia:

Firma będzie opiewała: Bank związkowy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Terytoryalny zakres działania jest ten sam co Związku: Galicya, Śląsk i Bukowina.

Cel i zakres działania Banku określa §. 5., który opiewa:

§. 5. Celem Towarzystwa jest załatwianie interesów kredytowych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych i pomaganie im do rozszerzania zakresu działania na polu handlowem, przemysłowem i gospodarczem.

W szczególności Towarzystwo ma prawo:*)

1. Stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym albo ich związkom udzielać pożyczek i zaliczek, z zabezpieczeniem przez zastaw, lub poręką albo bez takiego ubezpieczenia, eskontować lub reeskontować weksle, przez stow. zarobk. i gosp. lub ich związki wystawiane lub żyrowane.

2. Ze stow. zarobk. i gosp. lub ich związkami prowadzić interesy w rachunku bieżącym (conto corrente) i przekazowym (giro).

3. Wszelkiego rodzaju wierzetelności, pozycye dłużne, kupony i dywidendy na rachunek stow. zarobkowych i gospodarczych, lub ich związków ściągać i inkasować.

4. Ruchomości i nieruchomości na rachunek stow. zar. i gosp. lub ich związków kupować i sprzedawać; dalej brać udział i pośredniczyć w zakładaniu przemysłowych, handlowych i innych przedsiębiorstw przez stow. zarob. i gosp. i ich związki, o ile te stow. zarob. i gosp. lub ich związki, według swych statutów do wymienionych wyżej interesów są uprawnione.

5. Wszelkiego rodzaju efekty wartościowe, monety, dewizy i inne zagraniczne przekazy pieniężne z wyłączeniem własnych akcyj na własny, lub obcy rachunek za całkowitem pokryciem kupować lub sprzedawać, przyczem wyklucza się jednak giełdowe spekulacye wszelkiego rodzaju na własny lub obcy rachunek.

6. Kwoty pieniężne na rachunek bieżący przyjmować i wydawać oprocentowanie asygnaty kasowe.

Ogólna suma pieniędzy, przyjętych na rachunek bieżący i będących w obiegu asygnat kasowych nie może przekraczać dwukrotnej kwoty wpłaconego kapitału akcyjnego i istniejącego funduszu rezerwowego.

Asygnaty kasowe opiewają na okaziciela i nie mogą być wystawione na kwoty mniejsze, niż 50 zł.

*) Dalszy tekst §. 5-go jest tłómaczony z niemieckiego — przyczem dla uniknięcia możliwych zarzutów ze strony władz, musiano się bardzo ściśle trzymać niemieckiego tekstu — na czem stylizacya polska miejscami ucierpieć mogła.

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych

za miesiąc kwiecień 1898.

Miejscowość i firma*)	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały zł.	fundusz rezerwowy zł.	Wkładki zł.	Pożyczki zaciągnięte zł.	Saldo rachunku Banku kraj. zł.	Saldo odsetek zł.	Reszta pozycyi stanu biernego zł.	zł.	Pożyczki udzielone zł.	Koszta założenia ruchom. i admin. zł.	Reszta pozycyi stanu czynnego zł.	Gotówka zł.
Bełz Tow. zalicz.	17812	7894	37254	10433	—	—	1350	74744	54688	—	19888	167
Biała Tow. kredyt. i oszczęd.	25646	2301	58265	49604	—	2649	2061	140527	133602	1803	3863	1259
Bochnia Tow. zal.	22476	2582	48368	2850	—	2229	1274	79780	74992	1073	3303	412
Biecz Tow. wzaj. kredytu	19545	232	68443	18522	2604	1786	4044	115176	99094	488	12610	2984
Bołszowce Kasa zal. „Nadz.“	10177	2791	16734	7120	—	1108	1545	39475	34495	767	3003	1210
Bołszowce Bank zal.	16166	3184	25703	11657	—	962	93	57765	46963	1221	7653	1928
Brzesko Tow. zal.	58496	20763	164606	9470	—	8488	16018	277841	247251	1547	27727	1317
Brzostek Tow. zal.	5803	1074	19611	11876	—	1041	—	39404	37965	618	97	724
Cieszanów Tow zal.	13338	5645	61271	15300	1061	772	621	98006	79795	1671	15978	562
Czortków Tow. zal.	27413	3247	124234	—	—	4692	1638	161225	129007	870	29735	1612
Dąbrowa Tow. zal.	80117	29011	234437	25114	—	8163	6768	383610	350978	1924	25718	4939
Dębica Tow. wzaj. kredytu	51786	12453	269561	33435	1169	11503	5092	384999	370853	2465	9135	2545
Delatyn Bank zal. „Nadz.“	16408	1888	1727	25366	—	—	—	35390	28000	146	6675	568
Dobczyce St. poż. i oszcz. „Wz. p.“	7314	1790	11672	14350	—	—	—	35126	31542	810	2731	43
Dobromil Tow. zal.	36485	6686	52032	6800	3102	2762	1479	109345	99183	783	5712	3668
Drohobycz T. zal.	48425	15316	242670	—	—	7148	2911	316471	290372	1894	22801	1404
Dubiecko Tow. zal.	18182	3324	45386	23671	—	2322	1546	94431	88316	1296	3777	1043
Dukla Tow. zalicz	25152	4322	94931	18372	124	1769	1552	146221	136816	2417	5859	1129
Dynów Tow. zal.	15023	2764	87055	11726	—	1997	1380	119944	109876	1233	8807	28
Frysztak Tow. zal.	1390	81	11299	—	—	212	—	12982	12066	585	—	331
Gliniany Tow. zal.	41201	20106	132480	38954	2518	5561	2964	243784	216472	2471	23914	927
Gorlice Tow. zal.	110590	40876	573179	317471	—	26883	25503	1094501	1020946	3729	64021	5805
Grybów Tow. zal.	34069	17097	207487	19600	—	233	—	278486	267418	729	7703	2637
Głogów Pow. T. zal	40525	14464	217754	22950	—	6574	522	302790	286779	801	12500	2709
Jaryczów Nowy Kasa zal. „N.“	5506	1474	1524	7780	—	562	318	17164	15205	372	1583	5
Jasło Tow. zalicz.	64018	30199	309144	88805	—	10360	73490	576016	466342	2580	100990	6105
Jordanów St. poż. „Praca i oszcz.“	23155	10678	73219	—	—	5175	115	112343	101929	850	7767	1797
Husiatyn Pow. T. z.	13118	2562	62667	6750	2240	3586	351	91274	85032	942	3389	1911
Kalwarya zebrz. T. oszcz. i poż.	13231	8000	51148	11700	—	5098	942	82918	80130	664	966	1160
Kałusz Tow. zal.	22870	7659	53814	13000	—	1217	817	99377	84845	809	13254	469
Kamionka strum. Pow. T. zal.	22613	10067	111431	—	—	3473	7504	155088	121824	949	30191	2123
Kolbuszowa T. z. „Szcz. Boże“	27276	12691	87760	25200	—	3793	5988	162708	153430	947	4723	3609
Komarno Tow. zal.	33120	11098	90117	31350	—	3614	1949	171249	132265	1775	37194	12
Kraków Tow. kred. ręk. i przem.	57910	29844	464529	18740	—	16868	7026	594918	530652	3443	56810	4013
Kraków Tow. zal.	104228	24215	355991	181807	—	15220	6139	687599	615358	5168	35517	31556
Krynica St. p. i osz. „Wz. pomoc“	17942	3201	78550	24170	—	748	56	124668	120543	1225	1563	1338
Kulików Kasa zal. „Nadzieja“	10418	2482	12755	19400	—	—	1128	46182	41159	1226	3197	601
Limanowa T. z. i ochr. włas. ziem.	73298	32861	123328	141346	378	4855	3826	379894	368474	3401	7571	449
Lisko Tow. zalicz.	47484	10412	334984	73648	2719	11836	5444	487517	466702	2455	3743	3616
Lubaczów St. zal.	14903	2224	41995	19920	36	1683	1577	82339	79161	853	1624	700
Lubaczów Tow. kred. miejskie	45063	9920	43524	21454	—	—	1040	121002	114853	2704	3341	104
Lwów Tow. wzaj. kredytu	68522	6313	56392	56888	—	1814	772	190700	183847	1711	4077	96273
„ Bank zalicz.	175386	50459	701178	605349	—	25981	21	1558374	1366669	9940	162739	19027
„ T. z. urzęd. poczt.	36497	5037	24831	46300	86	3675	77	116503	112810	1340	764	1588
„ Związek kredytowy	29135	3233	14951	116785	798	952	879	166734	156832	610	1490	2688
„ Pow. Tow. zal.	15601	3988	68143	11900	—	—	—	99631	83147	530	14458	1496
„ T. eskont. i zal.	26130	6344	14368	23811	—	1791	6262	78706	63544	1364	10413	3385
Maków St. poż. „Wzaj. pom.“	65906	23259	179204	—	—	9439	386	278193	199886	2648	70216	5443
Mielec Tow. zal.	17827	1578	106102	22200	1170	2306	2253	153435	149482	725	1473	1755
Mikołajów Kasa zal. „Nadzieja“	4213	1143	1345	14730	—	—	324	21395	20465	205	706	18

*) Tylko wykazy nadesłane przed 10. każdego miesiąca znajdą w tabeli pomieszczenie.

Miejscowość i firma	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały zł.	fundusz rezerwowy zł.	Wkładki zł.	Pożyczki zaciągnięte zł.	Saldo rachunku Banku kraj. zł.	Saldo odsetek zł.	Reszta pozycyi stanu biernego zł.	zł.	Pożyczki udzielone zł.	Koszta założenia ruchom. i admin. zł.	Reszta pozycyi stanu czynnego zł.	Gotówka zł.
Mikulińce Tow. zal.	829	387	513	2850	—	52	62	4695	4538	18	—	139
Nisko Pow. Kasa zal. i oszcz.	4006	865	5638	1650	—	356	—	12544	11983	318	13	230
Nowy Sącz K. zal.	61753	26435	295177	—	—	9568	3020	395953	372222	1556	8266	7421
Obertyn Kasa zal. i oszczędn.	5928	1550	7826	7826	—	1134	536	31639	30015	1165	414	46
Oświęcim Tow. oszczęd. i poż.	94619	29054	345694	31745	—	14787	20	515920	476612	1532	29801	7974
Pilzno Stow. oszczęd i poż	12487	1617	109736	14584	—	3281	2264	143970	140862	1412	1500	195
Podgórze St. p. i o. „Wz. p.“	71780	25619	434809	85705	—	13168	90	631170	607746	2756	6438	14230
Podhajce Tow. zal.	27874	5573	65656	7467	2221	3830	1197	527076	468691	4117	45114	9153
Przemyśl K. zal. rzem. i rol.	109235	64350	289150	47275	—	8147	8919	113818	105510	881	2919	4508
Radomyśl Stow. oszcz. i poż.	6563	3386	23208	13519	—	527	5	47208	43802	559	2264	183
Radymno Kasa zal.	12545	2879	20453	18520	—	1232	2212	57841	51255	746	1680	4161
Radziechów T. zal.	56232	17416	159569	10500	—	4959	4229	252906	235421	1605	14931	948
Rohatyn Tow. zal.	19724	6028	75431	—	—	2743	3959	107885	67654	660	39046	525
Rozdół Tow. zal.	4155	1073	4514	12384	—	110	149	22385	20672	623	972	118
Rudnik Kasa zal. i oszczęd.	8020	455	44300	—	—	1700	300	54776	51479	210	538	2551
Rymanów Tow. zal.	17341	13712	250716	47925	—	6943	2404	339041	325271	1561	11272	937
Sambor K. z. rękodz. i roln.	8224	2844	32929	27747	—	906	595	73245	51688	20830	230	498
Skawina Tow. poż. i oszczędn.	8142	1470	26765	10835	—	1595	229	49037	47897	168	571	401
Skałat Tow. zal. i kredytowe	48412	14247	47610	74680	—	4247	442	189638	168348	120	15102	6069
Sokal Tow. zalicz.	21598	17847	150169	19184	—	1454	—	210252	159115	34733	10211	2826
Stanisławów Bank zaliczkowy	59161	9462	96928	122750	4605	5556	20572	319037	247265	2847	62134	6791
„ Bank mieszcz.	91049	24015	303195	72350	—	12823	2268	505699	490806	3509	8787	2597
Strusów Kasa oszczęd. i poż.	13855	1731	43598	7884	—	2331	789	70188	66878	1479	54	1777
Stryj Tow. zalicz.	41185	10520	93061	—	2817	4471	5270	157324	135104	4328	15071	2821
Szczerzec T. K. zal.	9398	1745	13396	13950	—	—	79	38568	36942	234	1036	356
Tarnobrzeg T. zal.	11754	9499	77118	30000	2447	3807	2394	137020	131555	2645	1643	1176
Tłumacz St. kredyt. „Oszczędn.“	28570	8698	97594	19550	900	2875	—	158186	143505	1410	9033	4237
Turka Pow. T. zal.	14129	1706	59865	12875	935	727	—	90237	86237	2025	656	1319
śmienica Kasa zal. „Wiara“	14702	5242	54923	8000	—	401	797	84064	80297	714	2543	307
Ustrzyki dolne Tow. zalicz.	7123	1766	22788	13240	—	1057	142	46116	44570		1440	105
Zator Tow. zalicz.	1854	147	5571	1800	—	171	—	9542	9067	242	—	233
Zaleszczyki T. kr. „Wz. pom“	5176	570	6916	8650	—	1138	452	22903	21265	703	556	379
Zbaraż Tow. zal.	28415	16044	61730	11300	992	3103	6246	127830	118256	1064	7306	1205
Żmigród Tow. zal.	3050	456	5973	7040	—	240	2	16761	15962	625	52	122
Żółkiew Kasa zal. i oszczędn.	27525	22562	22540	73350	2824	—	2468	151270	136233	2510	11298	1229
Złoczów Tow. zal.	99395	—	201341	—	—	6138	5920	312794	260990	1756	45638	4410

Formularze asygnat kasowych podlegają zatwierdzeniu władz państwowych. Każdoczesny stan będących w obiegu asygnat kasowych, należy co miesiąc ogłaszać w dziennikach, w §. 75. wymienionych.

7. Rozporządzalną gotówkę w akredytowanych zakładach kredytowych umieszczać.

8. Nakoniec jest Towarzystwo uprawnione, wszelako tylko w celu fruktyfikacyi rozporządzalnej gotówki:

a) do eskontowania i reeskontowania weksli, zaopatrzonych podpisami przynajmniej dwóch akredytowanych firm z terminem płatności nie dłuższym, niż 6 miesięcy — tudzież

b) do lombardowania papierów wartościowych w tym zakresie i do tej granicy obciążenia, jak te papiery są każdocześnie dopuszczone do lombardu w austro-węgierskim Banku.

Taki jest zakres działania Banku. Widzimy z tego, że obejmuje on wszelkie niespekulacyjne czynności bankowe, tak, iż w granicach tych może się instytucya rozwijać pomyślnie. Zwracamy uwagę, że gdy w pierwszych czterech ustępach przytoczonego paragrafu działalność Banku związkowego ograniczona jest wyłącznie tylko do stowarzyszeń — następne cztery ustępy ograniczenia tego nie zawierają. Ustęp 4 zaś otwiera możność szerokiego a bardzo produkcyjnego działania ekonomicznego nie na samem tylko polu kredytowem, na którem dotychczas przeważnie a prawie wyłącznie obracała się działalność stowarzyszeń.

Przytaczamy kilka jeszcze ważniejszych postanowień statutu:

Kapitał akcyjny oznaczony jest na razie na milion koron. Może on być samą uchwałą walnego zgromadzenia, bez sankcyi rządowej podwojony, więc podniesiony do dwóch milionów koron — zaś za zatwierdzeniem rządu aż do 10 milionów. Każda akcya opiewa na 400 koron

Zarząd Banku sprawuje — jak zwykle — 1. Dyrekcya, 2. Rada zawiadowcza, 3. Walne zgromadzenie. Dyrekcya składa się z 3 członków, mianowanych przez Radę zawiadowczą.

Rada zawiadowcza składa się z 12 członków, z których co najmniej połowa musi być wybrana z grona kandydatów, postawionych przez uprawnione do głosowania stow. zarob. i gosp. Zależy to jednak od warunku, żeby stowarzyszenia posiadały przynajmniej $1/4$ część kapitału akcyjnego.

Rada zawiadowcza wybiera ze swego grona stały komitet kontrolujący, z 2 lub 3 członków złożony.

Na walnem zgromadzeniu ma jeden głos każdy kto posiada 5 akcyj. Nie wolno wszakże mieć więcej głosów niż 50 tak we własnem imieniu, jakoteż z pełnomocnictwa.

Takie są główne postanowienia statutu.

Od dwudziestu lat datują się starania o „centralną instytucyę finansową dla stowarzyszeń“. Dzisiaj dopiero zbliżamy się do zrealizowania tej myśli, do której całe pokolenie pracowników na tem polu tak wielką przywiązywało wagę. Trudności zewnętrzne usunięte. Od nas samych, od naszej ofiarności, wytrwałości i pracy zależy wejście w życie instytucyi, jej rozwój, jej pożyteczna dla kraju działalność.

Nekrologia.

† Karol Markiewicz, Prezes Towarzystwa zaliczkowego w Bochni, zmarł d. 14. maja 1898 tamże, licząc lat 69.

W zmarłym straciło Towarzystwo jednego z najstarszych członków, męża gorliwego i nieskazitelnego charakteru, który w czasie swej dwunastoletniej pracy jako prezes i delegat Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie, zjednał sobie ogólny szacunek u członków i długotrwałą pamięć.

Ś. p. Karol Markiewicz należał do tych niepospolitych ludzi, którzy w każdem działaniu swojem mają zawsze na oku wyższe cele, ufał wprawość każdego, z kim tylko miał do czynienia.

Zamiast wieńca na trumnę złożyło Towarzystwo kwotę 10 zł. na cele szkoły ludowej.

Cześć Jego pamięci!

Rozmaitości.

— **Uwagi na czasie.** Nie po raz pierwszy Redakcya „*Związku*“ apeluje do pp. Kierowników i urzędników Stowarzyszeń, by zechcieli dwa razy na miesiąc poświęcić pół godziny, co najwyżej, czasu na przeczytanie każdego numeru „*Związku*“. Że trud ten „opłaci się“, już nieraz dowodziliśmy, świeżo zaś zaszły okoliczności, które dla wiadomości łaskawych Czytelników (oby przynajmniej tę notatkę przeczytali!!) podajemy. Biuro Związku otrzymało w ostatnich czasach zapytania listowne w sprawach, omówionych wyczerpująco w czasopiśmie. Przed kilku dniami jeden z pp. Dyrektorów przyjechał umyślnie do Lwowa, ażeby się poinformować o podatku rentowym; — a kiedy po dłuższej dyskusyi okazano mu odnośny numer „*Związku*“, zawierający to wszystko, co usłyszał z ust Sekretarza, zawołał ze zdumieniem: „Po cóż ja właściwie do Lwowa jeździłem?“.

Odpowiedzi biura Związku na zapytania Stowarzyszeń zawierają często dosłowne cytaty z odnośnych artykułów czasopisma; pomijając zatem oszczędność czasu i trudu, przy wzajemnej wymianie zbytecznych korespondencyi (o kosztach umyślnej podróży do Lwowa nie warto wspominać), zaznaczyć a raczej powtórzyć musimy, o czem nie raz pisaliśmy, że wzajemnych korzyści z krytycznego czytywania „*Związku*“ nikt chyba nie zaprzeczy. Mamy tu na myśli przedewszystkiem wymianę zapatrywań, krytykę prac zamieszczanych, w których niejeden ze światłych Czytelników znaleźć może poglądy jednostronne może, lub niezupełnie przedmiot wyczerpujące, co go zachęci do polemiki, która nam wszystkim tylko na korzyść wyjść może. Jeden ze zdolniejszych urzędników, któremu czyniliśmy wymówki, że wbrew przyrzeczeniom nie zasila czasopisma pracami swojemi, odpowiedział, że nie może nigdy dostać do rąk „*Związku*“ dla zoryentowania choćby w tematach, bo pan Dyrektor zabiera każdy numer wraz z dziennikami do domu i potem do biura nie przynosi.

Zdaje nam się, że pp Dyrektorowie powinniby, jeżeli sami czasu, lub chęci nie mają, zachęcać i nakłaniać urzędników do czytania i zasilania pracami, a w ten sposób młodsi przynajmniej pracownicy, którzy po nas w przyszłość ster objąć mają, mieliby możność rozszerzania swoich wiadomości i rozwijania poglądów. U innych narodów praca na polu stowarzyszeń, rozwija się niesłychanie, posiada bardzo obfitą literaturę, dzięki żywemu interesowaniu się i współpracownictwu szerszego ogółu osób, z zapałem i szczerze sprawie oddanych, dzięki skrzętnemu popularyzowaniu wiadomości potrzebnych, za pomocą czasopism i broszur. U nas zapału wiele, chęci wiele, znaczny nakład pracy a nawet ofiarności nie brak, za mało jednak pamiętamy o przyszłości, za mało zwra-

camy uwagi na potrzebę pogłębienia i ugruntowania w społeczeństwie tych zasad i ideałów społecznych, dla których z takim pracujemy zapałem. U nas poważniejsze prace na tem polu należą do wypadków wyjątkowych, jedyny zaś polski organ w Austryi „*Związek*", nawet u najbliżej interesowanych nie budzi żywszego zajęcia; — a przecież w Galicyi samej istnieje z górą 500 stowarzyszeń z kilkutysięcznym, co najmniej, zastępem członków Dyrekcyi, Rad nadzorczych, Komisyi kontrolujących i t. p. z których każdy bodaj w ogólnych zarysach znać powinien ustrój stowarzyszeń z jednej, a zakres ciężącej na nim odpowiedzialności z drugiej strony.

Usprawiedliwić można kierowników małych stowarzyszeń, którym praca własnego zawodu nie pozwala dość czasu poświęcać stowarzyszeniom, ale na towarzystwach zamożniejszych, które mają płatnych dyrektorów i urzędników, ciąży wprost obowiązek rozszerzania, popularyzowania wiadomości na tem polu, w ten sposób przynajmniej, by wydawnictwa Związku większą otoczyły opieką. Dla zwyczaju prenumeruje się jeden egzemplarz „*Związku*" i statystyki (statut związkowy nakłada zresztą ten obowiązek); czy jednak zaprenumerowanie kilku egzemplarzy czasopisma (50 centów miesięcznie) n. p. dla członków komisyi kontrolującej i urzędników jest wydatkiem tak wielkim, iżby nie przyniósł korzyści samemu Stowarzyszeniu?

W każdym razie choćby jedyny egzemplarz czytać powinno więcej osób, przedewszystkiem funkcyonaryusze. *r.*

— Czy w walnych zgromadzeniach stowarzyszeń mogą brać udział także niečzłonkowie? Pytanie takie znajdujemy w wiedeńskiej „*Genossenschaft*" i zarazem następującą na nie odpowiedź.

W ostatnich czasach widywaliśmy ogłoszenia o walnych zgromadzeniach, zawierające informacyę, że na zgromadzenia mają wstęp także goście, zaproszeni przez członków, niektóre zarządy zapraszają nawet korporacye do wzięcia udziału w zgromadzeniach, przez swoich mężów zaufania. Celem zaproszeń takich jest zaznajamianie ogółu z działalnością stowarzyszeń i zachęta do przystępywania do nich.

Środek ten, niewątpliwie ze stanowiska agitacyjnego dobry, uważa „*Genossenschaft*" jako sprzeczny z ustawą i niedopuszczalny. Walne zgromadzenia stowarzyszeń nie są bowiem zebraniami publicznemi, tylko zgromadzeniami wspólników interesu, o losach którego tylko oni sami decydować mogą. Jakkolwiek bowiem w Spółce dobrze prowadzonej tajemnic nie ma i rozprawy publiczne niepowołanych świadków obawiać się nie potrzebują, to jednak, pomijając już wewnętrzne, często na tle osobistem spory pomiędzy członkami, zdarzają się sprawy natury czysto poufnej, które z poza ścisłego koła członków wychodzić nie powinny i do publicznej dyskusyi się nie nadają, jak np. sprawy wyborcze, omawianie stosunków kredytowych, źródeł i warunków zakupna towarów, wykluczanie członków i t. p.

Wreszcie zapraszanie gości (niečzłonków) jest stanowczo przekroczeniem ustawy o stowarzyszeniach zarob. i gosp. i obejściem ustawy o zgromadzeniach z 15. listopada 1867. Pamiętać należy, że §§. 27 do 34, ustawy z 9. kwietnia 1873 (o walnem zgromadzeniu) tylko o „członkach", lub „wspólnikach" wspominają, wykluczając tem samem uczestnictwo niečzłonków, a także i o tem, że §. 90. tejże ustawy wyklucza stosowanie do stowarzyszeń ustawy z 26. listopada 1852.

Ustawa o zgromadzeniach publicznych musiałaby więc znaleźć zastosowanie do zgromadzeń tych stowarzyszeń, które dopuszczają do uczestnictwa niečzłonków, osoby obce, to znaczy, musiałyby one zawiadamiać o tem władze administracyjne i podlegać ich nadzorowi. Jeżeli Zarząd tego nie czyni, ściąga na siebie wielką odpowiedzialność, co gorsza, spowodować może, że rząd, powołując się na tego rodzaju precedensa, domagać się będzie, przy zmianie ustawy o stowarzyszeniach zarob. i gosp., by wszystkie stowarzyszenia podporządkowane zostały ustawie o zgromadzeniach publicznych.

Nr. 20. „*Genossenschaft*".

— Towarzystwo wzajemnego kredytu „Dniestr" we Lwowie. Przy ruskiem Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń „Dniestr" we Lwowie założono przed 3 laty udziałowe Towarzystwo wzajemnego kredytu „Dniestr", z organizacyą, zupełnie podobną do stosunku, jaki istnieje pomiędzy krakowskiem Towarz. wzaj. ubezp. a Tow. wzaj. kredytu.

Walne zgromadzenie Towarzystwa wzajem. kredytu „Dniestr" odbyło się dnia 4. b. m. a zamknięcie rachunków za r. 1897 t. j. drugi istnienia wykazuje bardzo pomyślne rezultaty. Liczba członków wynosi 941 (podwoiła się) a w tym samym stosunku wzrosły prawie wszystkie pozycye bilansu, z tem że zamknięcie rachunków daje jasny pogląd na wszystkie szczegóły interesów, które przedstawiają się bardzo korzystnie, z wyjątkiem anormalnego jeszcze stosunku kapitału własnego do obcego, (1 do 7·16), co w stowarzyszeniu młodem cierpianem być może, jednak z biegiem czasu spodziewać się można silniejszego wzrostu udziałów i wydatniejszej dotacyi rezerw.

Zamieszczając bilans, życzymy pobratymcom naszym jak najlepszego powodzenia w pracy, tak racyonalnie podjętej.

Towarzystwo to rozwija się stosunkowo pomyślniej, aniżeli jego macierzysta instytucya (Tow. wzaj. ubezp. „Dniestr"), gdy bowiem pierwsze po dwóch latach istnienia osiągnięto kapitał obrotowy 327.720 zł., drugie po

pięciu latach 203.946 zł., nie wątpimy jednak że i to drugie, w trudniejszych będąc warunkach, z biegiem czasu równie pomyślnie się rozwinie.

Bilans Towarz. wzaj. kred. „Dniestr" za r. 1897. Stan bierny: z rachunku udziałów 36.832·33, z rachunku wkładek oszczędności 279.756·05, z rachunku odsetek przenośnych 4.272·28, z rachunku funduszu rezerwowego 1.980 94, z rach. rezerwy specyalnej 229·59, z rach. strat i zysków: czysty zysk 4.649·78; razem 327.720 97. Stan czynny: z rach. pożyczek na skrypta 270.952·53, z rachunku pożyczek wekslowych 12,966.73, z rachunku lokacyi funduszu rezer. 1.592·—, z ogólnego rachunku lokacyj 32.535·84, z rachunku gotówka 9.673·87; razem 327.720·97.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1897.

47. Wadowice. Towarzystwo katolickie zaliczkowo-rolnicze. *a) Rachunek zysków i strat.* Winien: z rachunku odsetek 772·23. Ma: z rachunku kosztów administracyjnych 306·82½, z rachunku kosztów założenia i ruchomości 14·64, do rachunku bilansu: czysty zysk jako saldo za rok 1897 450·76½; razem 772·23. Stan bierny: z rachunku udziałów 5.502·62, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 22.260·93, z rachunku długów zaciągniętych do obrotu 4.196·68, z rachunku odsetek naprzód pobranych 210·39, z rachunku funduszu rezerwowego 320·50, z rachunku strat i zysków 450·76½; razem 32.941·88½. Stan czynny: z rachunku pożyczek 30.778 62, z rachunku odsetek naprzód wypłaconych 41·87, z rachunku kosztów ruchomości 278·28, z rachunku zapasu druków 92 03, z rachunku zaliczek procesowych 7·42½, z rachunku kasy 1.743·66; razem 32.941·88½.

48. Sędziszów. Towarzystwo wzajemnego kredytu. *Bilans.* Winien: pożyczki udzielone 140.188·85, zaległe procenta 3.042·04, lokacye w Banku związkowym we Lwowie 400·—, lokacye w Banku zaliczkowym we Lwowie 1.000·—, lokacye w Tow. kredyt. w Rzeszowie 100·—, koszta procesów 550·32, inwentarz Tow. 296·47, zaległe czynsze mieszkalne 224 50, procenta przenośne 211·78, nieruchomości Tow. 14.263·68, inne pozycye 840 75, gotówka 31. grudnia 1897 7.639 45; razem 168.757·84. Ma: fundusz rezerwowy 9.135·52, udziały 28.629·10, wkładki oszczędności 93.306·19, pożyczki zaciągnięte 31.670·—, procenta przenośne 1.410·52, inne pozycye 3.071·09, zysk za r. 1897 1.535·42; razem 168.757·84.

49. Kalwarya Zebrzydowska. Towarzystwo oszczędności i pożyczek. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rachunku odsetek 2.200·99. Rozchód: z rachunku kosztów zawiadowczych 1.330·49, z rachunku ruchomości 24·64, do rachunku bilansu saldo na r. 1898 zysk 845·86; razem 2.200·99. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku skarbca 670·49½, z rachunku pożyczek udzielonych 69 874·80, z rachunku kosztów zawiadowczych 120·—, z rach. ruchomości 160·—; razem 70.825·29½. Stan bierny: z rach. funduszu rezerwowego 538·94, z rachunku udziałów 11.811·—, z rachunku wkładek na oszczędność 46.138·56½, z rachunku pożyczek zaciągniętych 9.000·—, z rachunku odsetek 2.490 93, z rachunku strat i zysków 845·86; razem 70.825·29½.

50. Strusów. Kasa oszczędności i pożyczek. *a) Rachunek strat i zysków.* Winien: (w koronach) z rach. odsetek 5 915·94. Ma: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 97·67, z rachunku kosztów administracyi i podatków 4.392 86, do rachunku bilansu: saldo na rok 1898 1.425·41; razem 5.915·94. *b) Bilans.* Stan bierny: (w koronach) z rachunku udziałów 25.678·64, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 82.098 72, z rachunku długów zaciągniętych 11.240·—, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 2.480·17, z rachunku funduszu rezerwowego 3.047·—, z rachunku rezer. strat 153·42, z rachunku strat i zysków 1.425·41; razem 126.123·36. Stan czynny: z rachunku pożyczek 120.596·73, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 81·48, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 589·99, z rachunku kosztów ruchomości 879·03, z rachurku administracyi 100·—, z rachunku zaliczek procesowych 78·70, z rachunku lokacyi efekta (fundusz rezer.) 2.772·—, z rachunku kasy 1.025 43; razem 126.123·36.

51. Kamionka strumiłowa. Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 3.978·78½. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 14·38, z rachunku kosztów administracyi i podatków 2.746·74, do rachunku bilansu: saldo za rok 1897 1.217·66½; razem 3.978·78½. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 21.966·11, z rach. funduszu rezer. 9.993·96, z rach. wkładek oszczędności 107.033·27½, z rach. odsetek naprzód pobranych 1.912·16, z rach. fun, bud. włas. domu 4.374·30, z rach. zysku za r. 1897 1.217 66½; razem 146.497·47. Stan czynny: z rach. pożyczek 108.655·32, z rach. odsetek zaległych 1.063·94, z rach. kosztów urz. i ruch. 129·49, z rach. zaliczek proces. 218·45½, z rach. Banku kraj. 34.113·64, z rach. gotówka z 31. grudnia 1897 2.316·62½; razem 146.497·47.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.